

Snacka om brott – en podd från Brå

Skjutvapenvåld – hur ligger Sverige till jämfört med andra länder i Europa? (1 juli 2021)

Medverkande: Klara Hradilova Selin, utredare på Brå; Maria Hävermark, senior åklagare vid Västerorts Åklagarkammare i Stockholm; Håkan Jarborg Eriksson, polismästare och chef vid utvecklingscentrum Syd Polismyndigheten.

Programledare: Monica Landergård, pressekreterare Brå.

Inledande och avslutande speakerröst: Karin Eller, Umami Produktion.

INTROCITAT FRÅN PODDEN:

KLARA: Dödligt skjutvapenvåld ökar i Sverige och har gjort det under längre tid. men vi kan inte se någon liknande trend i de andra länderna vi har studerat.

HÅKAN: Vi kommer aldrig att kunna utreda bort de här våldsbrotten. Och då måste man titta på andra åtgärder.

MARIA: Så som lagstiftningen ser ut nu så skulle det inte fungera att genomföra någonting som Anom i Sverige.

MONICA: Efter en lång period med en minskande trend så började det dödliga skjutvapenvåldet i Sverige att öka i mitten av 00-talet. Brå har gjort en studie av trender och nivåer av dödligt våld med skjutvapen och andra våldsmetoder där vi har jämfört Sverige med tjugotvå andra länder i Europa. Hur ligger Sverige till jämfört med de övriga länder som ingår i Brås studie? Och varför ser det ut som det gör? Hur arbetar rättsväsendet mot den här typen av allvarliga brott? Det är några av de saker som vi ska prata om i dagens avsnitt av Brås podd *Snacka om brott*. Jag heter Monica Landergård och är pressekreterare på Brå. Med mig idag för att prata om det här har jag Klara Hradilova Selin, utredare

på Brå och författare till rapporten; vi har även med oss Maria Hävermark, senior åklagare vid Västerorts Åklagarkammare i Stockholm; och så har vi Håkan Jarborg Eriksson, polismästare och chef vid utvecklingscentrum Syd Polismyndigheten. Välkomna!

KLARA: Tack så mycket!

MARIA: Tack!

HÅKAN: Tack, det ska bli trevligt att få vara med här.

MONICA: Om jag börjar med dig, Klara, kan du sammanfatta resultaten i rapporten lite kort? Och jag tänker då inledningsvis på vilka länder är det som ingår, och hur gjordes urvalet av de länderna till exempel?

KLARA: Ja alltså den här studien är ju Brås svar på det regeringsuppdrag som vi fick inför 2020, att kartlägga, helt enkelt, både nivåer och trender i dödligt våld, med särskilt fokus på skjutvapen i Sverige i jämförelse med andra europeiska länder. Och vi har alltså jämfört, som du sade, Sverige med tjugotvå andra länder, så vi har inte hela Europa med i jämförelsen men vi har tillräckligt många länder för att kunna uttala oss någorlunda. Vi har det mesta av EU i urvalet och det urvalet var baserat på dels kvalitet av data för respektive land, som var grundläggande för jämförelsens skull. Men de minsta länderna har vi också uteslutit ur analysen för att det svårt att säga någonting om trender i väldigt små länder med liten befolkning helt enkelt. Så att det är tjugotvå andra länder och Sverige som vi har jämfört, inklusive hela Norden till exempel, och Västeuropa och de mest relevanta länderna är ju med i jämförelsen. Och resultaten visar att dödligt skjutvapenvåld ökar i Sverige och har gjort det under längre tid, men vi kan inte se någon liknande trend i de andra länderna vi har studerat, inte i något av de länderna.

MONICA: Vet man varför det ser ut som det gör i Sverige?

KLARA: Alltså uppdraget var ju en beskrivande studie så den här studien i sig är en beskrivning av trender och nivåer i Sverige och i Europa. Men vi har

ändå berört den här frågan om varför – den är ju ganska central och vi förstod att många kommer att undra, förstås, man måste rama in våra resultat på något sätt – och då har vi i slutkapitlet gått igenom vad forskning visar kring det som driver liknande trender, vilken bakgrund man brukar beskriva där, och det är framför allt tre olika omständigheter som nämns i litteraturen. När det kommer till liknande snabba uppgångar i viss typ av dödligt våld – alltså inte de här vågorna som man har sett i resten av Europa där nästan alla länder visar nedåtgående trend, synkroniserat, där kan man tycka att förklaringarna ligger på mer strukturell nivå kanske – men de här ökningarna som vi ser i Sverige som är ganska så isolerade till dels bara [ohörbart] Sverige men också till viss specifik typ av våld i utsatta områden; det är unga män, det är skjutvapen, det är kriminella miljöer – där kan man inte resonera på samma breda sätt helt enkelt. Och när det gäller just sådana avgränsande trender så visar forskningen att det är framför allt fluktuationer på illegala drogmarknader som spelar roll; konflikter i kriminella miljöer, som också spelar stor roll och också hänger ihop med det förstnämnda; och också lågt förtroende för rättsväsendet och polisen. Det är där det här våldet äger rum helt enkelt. Det är de tre faktorerna, inte enbart, men de beskrivs som viktigast när det gäller sådana här snabba, plötsliga förändringar i viss typ av dödligt våld. För att även om vi inte ser det här i de länderna vi har studerat förutom Sverige så har det här hänt tidigare, i USA till exempel på åttiotalet och så, så det finns ju viss kunskap kring bakgrunden där i alla fall.

MONICA: Mm. Om jag vänder mig till dig, Håkan, du jobbar ju bland annat med den här modellen *Sluta skjut*, den modellen som finns i Malmö bland annat – vad tänkte du när du läste Brås rapport, är det här någonting du känner igen från ditt arbete som polis?

HÅKAN: Ja, det är det ju givetvis. Och det var ju mer som en tydlig bekräftelse på det vi själva har sett, det vill säga att Sverige sticker ut på ett lite unikt sätt med den eskaleringen som skjutvapenvåldet har i vårt land, och samtidigt då såklart denna, ska vi säga avsaknad egentligen då, av

tydliga förklaringar till varför det sticker ut. Och som Klara resonerar kring; de här normala förklaringsmodellerna, ja de är väl förvisso giltiga i det här svenska sammanhanget också, det vill säga kriminella konflikter och drogmarknaden etc., men å andra sidan: det finns ju den typen av problematik i andra länder också. Och jag är särskilt intresserad av de resonemangen i rapporten som tittar på, om jag får kalla det så, de lite mer mjuka faktorerna i sammanhanget, även om det här är väldigt hårt med skjutvapenvåld så, mjuka i den aspekten att det handlar om relationer, maktpositionering, rädsla skulle jag vilja säga. Alltså vi har ju sett den typen av, ska vi säga, reaktioner hos de kriminella individerna i bland annat då *Sluta skjut*-projektet i Malmö där de ger uttryck för den här problematiken på det sättet. Inte då att det nödvändigtvis är den enstaka narkotikauppgörelsen som ligger bakom själva, ja, att man trycker på avtryckaren, om man uttrycker sig så, utan snarare kan det vara ett mycket mer komplext sammanhang liksom, där rädslan för att bli skjuten gör att jag skjuter i förebyggande syfte för att bibehålla min position i den här kontexten, i det här sammanhanget – som involverar såklart droghandel, som involverar kriminella konflikter med mera men inte en omedelbar orsak mellan just de delarna och själva skjutningarna i sig, utan det är andra mekanismer som på något sätt går in och det är de som jag benämnde som mjuka i den aspekten.

MONICA: Mm. Klara, ville du inflika någonting där?

KLARA: Jag tänkte inflika det som var viktigt egentligen som jag inte riktigt avslutade i resonemanget; det är ju att de här tre aspekterna som jag nämnde som litteraturen beskriver, som också Håkan känner igen, som är förknippade med den här typen av utveckling – de finns inte bara i Sverige. Så om frågan liksom ställs: *varför just Sverige?* så där har vi inget tydligt svar, utan de här omständigheterna förekommer även i vissa andra länder i Europa. Det är inte bara i Sverige vi har de här illegala drogmarknaderna, det är inte bara här vi har problem med kriminella gäng, men vi är hyfsat ensamma om den här utvecklingen i

skjutningar. Så att svaret ligger inte riktigt enbart där, det lägger grund för den här utvecklingen naturligtvis, de här förutsättningarna, men det är fortfarande inte hela förklaringen till varför det händer just här. Och de här mjuka aspekterna som Håkan också är inne på, det här med gruppdynamiken och det här med att det går inflation i använda vapen med tiden, och man beväpnar sig också för att man känner sig hotad och det finns alltid liksom en potentiell risk för att bli utsatt, det ena ger det andra helt enkelt, det blir en eskalering på det sättet. Det är också väldokumenterat i forskningen att skjutningarna är kopplade till varandra i tid och rum, att den ena liksom leder till en annan och det finns smittoeffekter man pratar om. Så det är väl kartlagt hur det här eskalerar, men det är inte riktigt konstaterat varför det har börjat från första början, just i Sverige.

MONICA: Vi har ju hört olika politiker som pratar om höjda straff och nya lagar som ska komma till rätta med gängbrottslighet och skjutningar – men vilka åtgärder ser ni som viktigast för att kunna vända utvecklingen och minska skjutningarna? Det är kanske en jättesvår fråga att svara på men...

HÅKAN: Alltså man får ju göra skillnad också på vilka åtgärder som, vad gäller lagstiftning, som, så att säga, politikerna står bakom. Höjda straff enbart är ju, det är ju också belagt i forskning, att det är ju inte med nödvändighet förknippat med att problemen försvinner och brottsligheten minskar bara på grund av höjda straff. Även om jag personligen tror och tycker att i vissa sammanhang när det är kopplat just till den här problematiken med det grova skjutvapenvåldet så kan faktiskt straffkänslighet vara så att säga ett effektivt instrument, i vissa sammanhang. Men det är min syn på det. Däremot så finns det ju annan lagstiftning som då handlar såklart om vilka verktyg som rättsväsendet gemensamt får i bekämpningen av den här problematiken, och där har vi ju sett en hel del utveckling de senaste åren som i varje fall har hjälpt Polismyndigheten till att kunna angripa den här problematiken på ett

mer effektivt sätt än vad vi tidigare har gjort. Så att mycket av det som har kommit de senaste åren har ju varit välkommet ur vårt perspektiv.

MONICA: Men om jag vänder mig till dig, Maria, som är åklagare. De senaste dagarna nu när vi spelar in det här poddavsnittet så har ju till exempel det här med *Anom* blivit väldigt uppmärksammat, det här chatverktyget som gjorde att man kunde gripa väldigt många över hela världen, även här i Sverige. Men det ser ju olika ut med lagstiftning och så vidare –hur är din syn på det som åklagare: skulle det funka att använda i Sverige, att ha en sådan lag i Sverige, eller finns det några risker med det?

MARIA: Så som lagstiftningen ser ut nu så skulle det inte fungera att genomföra någonting som *Anom* i Sverige, i och med att man då avlyssnar ett antal personer och inte har konkretiserat brottsmisstankarna. I Sverige så fungerar det ju så nu att vi måste ha en konkret brottsmisstanke som vi går upp med då och får tillstånd till, om det kan vara hemlig avlyssning eller hemlig dataavläsning. När det gäller *Anom* så har man ju då, som jag förstått det, mer lyssnat på alla personer som har använt sig av det, och det skulle inte just nu gå i Sverige i alla fall. Sedan när det gäller om man skulle införa det i Sverige så skulle det krävas ganska mycket förändringar av de hemliga tvångsmeddelandena och lagstiftningen runt det. Jag tror att det kan finnas olika invändningar när det gäller integritetsskålen och så – men man ska ju ha med sig när man funderar över det här, så är det ju så att det är ju inte tänkt att det är vanliga personer som ska avlyssnas i de här sammanhangen, utan det är ju som jag har förstått det ändå någon viss typ av kriminell verksamhet man misstänker att pågår då när man använder sig av den här typen av krypterade chattar. Det är ju sällan vanliga människor som kommunicerar på det sättet, som inte har något kriminellt syfte med det.

MONICA: Finns det förutsättningar idag för att kunna åtala och lagföra de som utför skjutningarna, eller ser du att det liksom behövs något mer som görs tidigare i kedjan?

MARIA: En av de stora utmaningarna i de här sammanhangen när det gäller skjutningar i kriminella miljöer är ju att det är många som inte vill medverka. Det är både då målsäganden, vittnen och också de tilltalade då, som väljer att inte medverka i utredningarna, vilket gör att vi då måste förlita oss på annan utredning. Några av de viktigaste sakerna är ju då teknisk bevisning, alltså om det finns DNA eller fingeravtryck på ammunition och vapen eller annat som kommer från brottsplatsen; sedan är det också väldigt viktigt just det här med telefonerna, dels krypterade chattar men också att vi kommer in i deras mobiltelefoner, för där kan man ofta hitta ganska mycket om kanske planeringen innan, men framför allt då efteråt finns det ofta information. Och också ibland kan det vara så att motivet finns i telefonen också, så att det är en otroligt viktig källa till information i de här utredningarna.

MONICA: Du pratar ju om teknisk bevisning och de här chattarna då i mobiltelefonen. Tror du de här som man har gripit nu i Sverige, 155 personer eller vad det var, kommer alla de att kunna åtalas och lagföras? Kommer det att räcka det som finns på dem? Tror du det?

MARIA: Det är svårt att uttala sig generellt eftersom jag inte har insyn i alla de ärendena, men förhoppningen är att man ska kunna använda sig av de här chattarna för att fler i alla fall ska bli lagförda på grund av dem.

MONICA: Håkan, skulle du kunna berätta lite hur ni jobbar i Malmö med Sluta skjut?

HÅKAN: Ja, *Sluta skjut* och *Group Violence Intervention* som strategin bakom projektet Sluta skjut heter, det handlar ju om att istället för att utreda bort den här brottsligheten så handlar det om att förebygga den. Och just det resonemang som Maria var inne på tidigare, nämligen de rätts säkerhetskrav som en rättsstat har vad gäller att med lagstiftning och bevisning och liknande för att kunna få människor dömda, är ju givetvis ibland om man tittar väldigt snävt och ur Polismyndighetens perspektiv – det sätter ju begränsningar för hur långt man kan komma. Och med den här problematiken så ser vi ju också att vi kommer aldrig

att kunna utreda bort det här våldsbrotten. Det kommer aldrig att gå att få bort dessa gäng genom att utreda. Och då måste man titta på andra åtgärder. Och därför så tittade vi från andra hållet istället: hur kan vi göra för att tillsammans med ett par utredningsarbeten, å andra sidan också försöka förebygga bort detta? Nämligen att påverka förekomsten av det här skjutvapenvåldet, och att egentligen gå på de individer och de grupper som just utövar det, med olika former av både, ska vi säga, sanktioner och tryck, men också faktiskt att då erbjuda dem den hjälp som samhället trots allt ger alla medborgare, oavsett om man är kriminell eller inte. Eftersom kunskapen ökar ju hela tiden just också om hur, ska vi säga, vilken svårighet de här personerna befinner sig i egentligen. Det är inte många av de här som trivs att vara i denna kriminella miljö, som trivs med eller som tycker om det livet egentligen, utan de har hamnat här av olika anledningar och de kan inte ta sig ur det, utan det bara eskalerar. Och att då angripa det med en evidensbaserad strategi, en kriminologisk metod, som i grunden heter då *focused deterrence*, det vill säga fokuserad avskräckning, och samtidigt lägga både tryck på dem men också sträcka ut en hand från samhällets sida, att *Vill ni ha hjälp så finns det hjälp att få*. Så tyckte vi att det är väl värt att pröva en sådan åtgärd, när vi ser att den andra vägen då, att just fortsätta att utreda brotten, inte kommer att nå hela vägen att kunna få bort det här problemet. Så att det var ju anledningen att vi tog oss an det. Och en svårighet givetvis att ta en amerikansk strategi som är byggd utifrån amerikanska förutsättningar, ett amerikanskt samhälle, amerikansk juridik och lagstiftning, och att då översätta det till svenska förhållanden är ju inte alldeles enkelt.

MONICA: Vad har varit de största utmaningarna där då?

HÅKAN: Alltså dels är det ju det att i USA så är ju, ska vi säga, samhällets stöd till individen, till medborgaren, det är inte alls lika utbyggt som det är i Sverige. Vi har ju ett helt annat socialt skyddsnätverk i Sverige jämfört med USA, vilket gör att de åtgärder som de i USA använder för att, så att

säga, hjälpa de här kriminella individerna, de kan vara av ganska basal karaktär jämfört med vad vi är vana vid i Sverige. Så att där hade vi ju stora frågetecken kring: skulle våra åtgärder räcka? För de finns ju redan för var och en, att ta del av. Det vill säga det skulle kanske inte vara så attraktivt och så attraherande för de här kriminella individerna. Men det har vi å andra sidan faktiskt inte sett, den effekten. Och sedan när det gäller lagstiftning så handlar det ju mycket om just hur vi... ja, vi kan ta åklagarens roll också till exempel, där man ju har olika lagstiftning på, ska vi säga, delstatsnivå och på nationell nivå, federal nivå som det heter i USA. Där ett brott kan liksom klassas upp till federal nivå, så istället för två års fängelse så är det plötsligt 20 års fängelse bara för att det är ett federalt brott. Det ger ju en annan slagkraft, om man uttrycker sig så, från rättsväsendets sida att då hota de här individerna med den typen av lagföring som skulle slå mycket hårdare mot dem. Vi har ju inte samma lagstiftning i Sverige, eller rättsväsendet är inte uppbyggt så här.

MONICA: Nä, det är ju olika förstås. Men, just Sluta skjut, alltså, har det haft någon effekt? Har skjutningarna minskat i Malmö?

HÅKAN: Ja, det är två olika frågor egentligen [skratt]. Skjutningarna har absolut minskat, och de har ju minskat radikalt i Malmö. Däremot så har ju Brå, eller vi har ju gjort detta arbete tillsammans med Brå, och Brå har ju stått för att se till att Sluta skjut-projektet blev ordentligt utvärderat. Och gav då Malmö Universitet det uppdraget att genomföra en processutvärdering och en effektutvärdering. Och tyvärr är det ju så att effektutvärderingen kan ju inte då utifrån vetenskaplig grund, statistiskt, säkerställa att just Sluta skjut-projektet ligger bakom den effekten av kraftigt minskat skjutvapenvåld som faktiskt då har ägt rum i Malmö. Däremot, och det beror ju bland annat på att den tidserie man har tittat på har varit ganska kort och det har också vad gäller antalet skjutningar varit kanske både, ska vi säga, fördelningen i månader och liknande, har inte liksom varit stabil på det sättet så att man har kunnat säkerställa det på detta statistiskt säkerställda sätt.

Och antalet har inte varit tillräckligt på många, men mycket indikerar ju att det är Sluta skjut-arbetet som har lett fram till detta. Men slutsatsen av utvärderingen är ju att det behövs fler tester av den här strategin i landet och fler utvärderingar på de platser där man testat den, för att kunna få de verkliga svaren. Men då ska man ju veta, då är ju detta i ett svenskt sammanhang. Strategin som sådan är ju utvärderad i många, många, många olika fall i USA, och där har man ju kunnat mäta effekterna av de projekten. Men då har det varit väldigt långa tidsserier på kanske fyra, fem, sex år, som man har drivit ett sådant här arbete.

MONICA: Håkan pratar ju om Sluta skjut-modellen i Malmö som ett försök att minska skjutningarna och de här våldsbrotten. Men, Maria, hur ser du på det från åklagarperspektiv? Är det någonting som du ser lagstiftningsmässigt eller på något annat sätt som skulle kunna hjälpa till i ditt arbete?

MARIA: Ja, det här är ju en stor och komplex fråga, men jag kan väl säga från åklagarperspektiv att det är viktigt att det finns förutsättningar för att lagföra de här personerna. Så att man både visar dels att man inte ska kunna begå de här gärningarna och klara sig utan straff, och också för att det är viktigt att upprätthålla förtroendet för rättsväsendet i de här frågorna. När det gäller vad som skulle kunna förändras till det positiva för att öka lagföringen så tror jag att det lite handlar också om en resursfråga. Det pratas mycket i politiken om högre straff och sådär, men jag tror att man också måste förstärka resurserna när det gäller till exempel det som jag var inne på tidigare som är väldigt, väldigt viktigt: innehåll i telefoner. Där så har vi nu ganska stora problem med köer för att tömma telefoner och sådant där, så det behövs egentligen förstärkas upp, i alla fall i Stockholmsområdet på IT-teknikersidan hos Polisen, så att inte de här telefonerna ligger i kö och vi får vänta och folk får sitta häktade i väntan på det. Och dessutom så skulle det också behövas då när det gäller den här biten med den tekniska... alltså spåren på platsen; DNA, fingeravtryck och sådana saker, där så är ju det ett problem också att NFC har ganska långa handläggningstider, de arbetar

jättehårt med att få ner dem men det är fortfarande ett problem. Vilket jag tror, om båda de här bitarna skulle gå snabbare så tror jag att det skulle vara lättare i alla fall att komma till ett beslut i åtalsfrågan snabbare. Det är också så att när det gäller själva materialet som finns i telefonen så är min uppfattning att det också är brist på analytiker som kan analysera fram vad vi får fram, dels av innehållet i telefonerna men också av sådana här hemliga tvångsmedel i form av telefonlistor och annat. Så det skulle också behöva stärkas upp. Och jag tror att det är jätteviktiga saker i till exempel mordutredningarna då, att man har det redan från början och att man kortar ner handläggningstiderna i båda de delarna, telefonerna och det tekniska.

HÅKAN: Jag tänkte så här också, att det Maria är inne på handlar ju mycket om just den tekniska bevisning som vi har idag och utmaningarna med den. Och jag skulle också vilja koppla just den delen faktiskt till den lagstiftning vi har i form av rättegångsbalk och brottsbalk som faktiskt börjar bli ganska till åren komna, till sin konstruktion och vad vi ser på, på både bevisning och på lagföring i den aspekten. Det vill säga, alltså, den digitalisering vi har idag ställer ju en något föråldrad lagstiftning lite grann på prov.

MONICA: Där har inte lagstiftningen hängt med menar du?

HÅKAN: Den har ju hängt med, såklart, utifrån utvecklingen kring specifika brott och straffskalor och sådana saker, absolut. Men till sin konstruktion så tror jag att vi har utmaningar i framtiden där just digitaliseringen medför så många komplexa, ska vi säga, resultat som vi har svårt att förutsäga. Och när de kommer i domstol och i rättstillämpning, så att säga, så kan det många gånger bli väldigt, väldigt svårt att klara ut betydelsen av just digital bevisning, och svårigheterna att hantera det i ett rättsligt perspektiv när någon person ska lagföras utifrån den här bevisningen. Och där tror jag, och det är ju inte ett unikt problem för Sverige, det är ju för hela västvärlden som vi ställs inför den här problematiken med lagstiftningar som har många år på nacken och

egentligen är sprungna ur en tidsanda där detta inte existerade. Och sedan idag har vi att tillämpa och använda oss av en digitaliserad värld där vi har väldigt svårt att förutse vad nästa brott ska bli på grund av att uppfinningsrikedomen är så enorm. Så detta är ju en väldigt stor övergripande fråga, jag är fullt medveten om det, men jag tycker det är en intressant fråga som jag vet att många länder idag funderar på hur man ska angripa för den är svår att... en lagstiftningsprocess tar väldigt lång tid, och vi vet ju själva med digitaliseringen hur snabb den utvecklingen är, så det är väldigt svårt för lagstiftningen att hänga med. Men jag tror detta tar sig ibland till uttryck just i sådana här situationer som vi har nu, där till exempel Anom och Enchrochat, och de liksom dyker upp som beståndsdelar i en lagstiftningsprocess och det är lite svårt att ta ställning till: "Oj, hur ska det här värderas, hur kan man använda detta? Vad innebär nästa steg i det här sammanhanget?" Och där tror jag grundläggande problematik är just vår grundläggande lagstiftning i straff och processrätt helt enkelt, som utmanas.

MONICA: Klara, vad tänker du om det som Håkan säger?

KLARA: Ja, det är ju jätteintressant på många sätt, naturligtvis, och jag är också glad att höra att Polisen jobbar väldigt mycket förebyggande, det är inte bara det här som man är van vid, liksom att ... det är mycket fokus på strängare straff idag också från politikens håll, och det har man sett ett tag. Och det är naturligtvis så att, som Håkan också varit inne på, så när det gäller avskräckande effekt och hårdare lagstiftning så är det ju – enligt forskningen så är det tveksamt huruvida det fungerar på det sättet. Men det finns andra effekter av till exempel av det här ökade minimistraffet för grovt vapenbrott som möjliggör häktning, vilket då i sin tur gör att potentiellt farliga individer plockas bort från gatan tidigt. Det har man inte kunnat göra tidigare, så det finns ju positiva effekter av sådant. Men man behöver jobba bredare än så. Man behöver till exempel se till att ny rekrytering minskar. De här människorna som har gripits och frihetsberövats, vilket vi har sett ganska många gripanden tack vare *Enchrochat* och så, att det uppstår ett fönster som Polisen

talar om också, där det gäller att verkligen anstränga sig extra mycket för att inte de här som sitter inne nu ersätts med nya unga personer. Att det inte finns så mycket lockelse i den typen av livsstil, att det finns alternativ helt enkelt för de här unga killarna. För att det är i utsatta områden bland unga killar som det här händer. Så man behöver jobba väldigt mycket där med att ge dem alternativa livsvägar helt enkelt, som lockar mer. Och det finns också forskning kring, ja, som säger att trots att de här brotten koncentreras i de här miljöerna så är det väldigt många i de utsatta områdena som inte hamnar i kriminalitet. Och det är också väldigt viktigt att ta vara på den kunskapen, var går gränsen, vad gör den skillnaden helt enkelt.

MONICA: Det är ju viktigt att poängtera det, alla hamnar ju faktiskt inte i kriminalitet. Det är ju ett fåtal som gör det, de allra flesta gör ju inte det. Så, då tackar jag er som var med i Brås podd idag och bidrog med klokskap och kunskap. Klara Hradilova Selin, utredare på Brå; Maria Hävermark, senior åklagare vid Västerorts Åklagarkammare, och Håkan Jarborg Eriksson, polismästare och chef vid utvecklingscentrum Syd Polismyndigheten. Stort tack!

HÅKAN: Tack så mycket.

KLARA: Tack, tack.

MARIA: Tack så mycket!

MONICA: Jag heter Monica Landergård och är pressekreterare vid Brå. Stort tack för att du har lyssnat!

KARIN: Du har hört *Snacka om brott* från Brå, idag om skjutvapenvåldet som har ökat i Sverige, och om Brås rapport *Dödligt skjutvapenvåld i Sverige och andra europeiska länder*. Rapporten hittar du på Brås hemsida, och fler poddavsnitt hittar du i din poddapp. Programledare var Monica Landergård, och avsnittet producerades av Umami produktion.